

“Jobba hemifrån om ni kan”

En kvalitativ intervjustudie som synliggör uppmanandets
oväntade konsekvenser för förvärvsarbetande kvinnor
under Covid-19 pandemin

Miriam Rupp & Emilia Åström Möller
Handledare: Mikael Mery Karlsson
Genusvetenskapliga Institutionen, Lunds Universitet
GNVK22, VT 2021, Kandidatuppsats

Abstract

The coronavirus is a subject currently on everyone's lips. The pandemic has not only made existing inequalities more profound, it has also further exposed vulnerabilities that have impacted women on several fronts. The purpose of this thesis is thus to investigate how women in the workforce are affected by working from home and to highlight reproductive labour, an area that the Swedish-Gender-Equality-Agency believes may be affected as a result of the pandemic. Through a qualitative interview method we have collected data to investigate whether the distribution of reproductive labour has been affected in heterosexual relationships where both partners currently work from home. One of the most central findings is the lack of a common experience of increased stress despite that work and private life are now intertwined. Much of the results rather suggest that working from home has led to a perceived decrease in stress, more efficient work and a simplified daily life since the informants can combine reproductive labour with their full-time employment. This could potentially indicate a pre-existing problematic everyday life of unattainable expectations that working mothers face. Furthermore no clear signs of a possible increase in gender equality within reproductive labour have emerged during the pandemic.

Keywords: Reproductive labour, productive labour, stress, gender equality, structures

Nyckelord: Reproduktivt arbete, produktivt arbete, stress, jämställdhet, strukturer

Innehållsförteckning

Abstract	2
Förord	4
1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och forskningsfrågor	7
1.3 Uppsatsens disposition	8
1.4 Forskningsfältet	8
2. Teori	13
2.1 Reproduktivt arbete	13
2.2 Intersektionalitet	14
2.3 Genusmönster, genusordningar och genusregimer	14
2.4 De tre arbetsskiften	15
3. Metod och material	17
3.1 Feministisk ståndpunktsteori	17
3.2 Kvalitativa intervjuer	18
3.3 Materialinsamling	19
3.4 Etiska överväganden	22
4. Analys	24
4.1 Att skilja på arbetsliv och privatliv	24
4.2 Fördelning av det reproduktiva arbetet	31
5. Avslutande diskussion	39
5.1 Slutsats	39
5.2 Framtida forskning	42
6. Referenslista	43

Förord

Inledningsvis vill vi tacka alla som bidragit till vårt examensarbete. Framst vill vi tacka våra informanter som har tagit sig tid till att medverka i studien. Er medverkan har lagt grunden för detta arbete och det har varit en ära att få ta del av era upplevelser och reflektioner. Tack även till er som hjälpt oss komma i kontakt med våra informanter. Vi vill vidare rikta ett stort tack till vår handledare Mikael Mery Karlsson, tack för många kloka diskussioner och för dina vägledande ord. Slutligen vill vi tacka varandra för det fina samarbetet vi har haft och för fin stöttning genom den här perioden.

Lund, maj, 2021

Miriam Rupp & Emilia Åström Möller

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I slutet av 2019 bekräftades att ett coronavirus börjat sprida sig runt om i världen. Viruset fick benämningen Covid-19 och kom under våren 2020 att spridas globalt i en sådan omfattning att det kom att klassificeras som en pandemi. Under denna period blev det även en så kallad allmän smittspridning runt om i Sverige och utbrottet, som varat i över ett år, pågår än idag. Under det gångna året har således ett antal smittskyddsåtgärder i form av lagar, restriktioner och råd etablerats, vilket har inneburit en helomvändning av det som för många tidigare varit vardag. En central åtgärd har varit att Sveriges befolkning uppmanats att arbeta hemifrån så mycket som möjligt i den mån det är genomförbart (Folkhälsomyndigheten 2020).

Ur ett jämställdhetsperspektiv har pandemin medfört förödande konsekvenser för framförallt kvinnor världen över. Vi ser idag hur effekterna av pandemin fördjupat befintliga ojämlikheter och exponerat sårbarheter i sociala, politiska och ekonomiska system, varav kvinnor beskrivs ha drabbats hårdast på flera fronter (UN WOMEN 2020). Med ett nationellt fokus vill vi därmed, utifrån ett jämställdhetsperspektiv, lyfta ett av de områden som kan komma att påverkas av nuvarande situation, nämligen det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

På Jämställdhetsmyndighetens hemsida framläggs att Covid-19 pandemin kan komma att medföra konsekvenser inom samtliga delmål i den svenska jämställdhetspolitiken. Inom det obetalda hem- och omsorgsarbetet spekuleras det om en möjlig ökad jämställdhet¹, grundat på att miljontals pappor världen över nu stannar hemma. Även om denna förändring förmodas öka chanserna för att det obetalda hem- och omsorgsarbetet delas mer jämställt uppmärksammas också en möjlig risk att tidigare ojämställda mönster istället förstärks nu när barn är hemma från skolan i högre grad och äldre behöver mer omsorg (Jämställdhetsmyndigheten 2021). Kopplat till detta har vi observerat statistik från Previa (ett företag med expertis inom företagshälsa och hållbara arbetsplatser), som visar på ökad stressrelaterad psykisk ohälsa bland personer som tvingas arbeta hemifrån på grund av rådande pandemi, varav den största riskgruppen beskrivs vara kvinnor i åldern 30-39 år med

¹ Jämställdhetsmyndigheten definition av jämställdhet, vilken vi utgår från i denna uppsats, lyder följande: "Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet" (Jämställdhetsmyndigheten 2019)

tre eller flera barn i åldrarna 3-8 år. En riskfaktor för den ökade stressen återfinns i svårigheter att finna balans mellan privatliv och arbetsliv och att skilja på dessa sfärer, varav vikten av jämställdhet i hemmen poängteras (Svenskt Näringsliv 2020).

Vår studie tar avstamp i Jämställdhetsmyndighetens spekulationer såväl som i den statistik Previa identifierat, som kan uppfattas stå i motpol till en möjlig ökad jämställdhet i hemmen. Kopplat till statistiken vill vi undersöka hur kvinnor beskriver stress i samband med att det produktiva arbetet har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin och analysera vilken roll det reproduktiva arbetet spelar i ekvationen. Med produktivt arbete åsyftar vi informanternas förvärvsarbete, det vill säga det avlönade arbetet. Det reproduktiva arbetet förstår vi utifrån Silvia Federicis tolkning som tydliggörs i en intervjuartikel med henne i The New York Times Magazine:

She uses this term not simply to refer to having children and raising them; it indicates all the work we do that is sustaining — keeping ourselves and others around us well, fed, safe, clean, cared for, thriving. It's weeding your garden or making breakfast or helping your elderly grandmother bathe — work that you have to do over and over again, work that seems to erase itself. It is essential work that our economy tends not to acknowledge or compensate (New York Times Magazine 2021).

Genom att problematisera hur det produktiva arbetet, kodat som maskulint, fortsatt underordnar det kulturellt feminina reproduktiva arbetet utgår uppsatsen från ett ståndpunktsteoretiskt perspektiv. Intentionen är att få en inblick i en specifik grupp kvinnors beskrivningar av jämställdhet/ojämställdhet mellan dem själva och deras partner med fokus på temat produktivt versus reproduktivt arbete. Genom att synliggöra hur det reproduktiva arbetet fördelas inom heterosexuella relationer, där parterna har barn och där nuvarande pandemi medför att båda föräldrar utför förvärvsarbetet hemifrån, kan vi möjligen utmana status quo inom denna specifika familjekonstellation. Här anknyter vi till Silvia Federici (Federici 2012:16), Miriam Glucksmann (Glucksmann 2011:143), och Joan Acker (Acker 2005:xi-xii), teoretiker som alla problematiserar hur kapitalismen exploaterar kvinnor i form av osynliggörande och naturaliserande av det arbete som historiskt tilldelats kvinnor, nämligen det reproduktiva, oavlönade arbetet. Vi anknyter således till den marxistiskt feministiska traditionen och arbetar utifrån Ackers förståelse av vikten av ett intersektionellt perspektiv i empiriska forskningar som behandlar ojämlikhet, dominans och förtryck (Acker 2011:38). I enlighet med genusvetenskaplig intersektionell tradition utgår vi således från hur maktordningar och förtryck överlappar varandra när våra informanter berättar om sig själva

och sin position i världen samt när vi senare analyserar och drar slutsatser av vårt insamlade material.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Genom att fördjupa oss i de scenarion som Jämställdhetsmyndigheten framlägger som möjliga följder av Covid-19 pandemin önskar vi få en inblick i hur en viss grupp specificerade kvinnor beskriver stress i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin. I relation till detta undersöker vi även hur Covid-19 pandemin har påverkat fördelningen av det reproduktiva arbetet ur ett jämställdhetsperspektiv, samt önskar vi fördjupa oss i hur informanterna hanterar att arbetsliv och privatliv sker i en och samma sfär under Covid-19 pandemin. Genom att fördjupa oss i dessa sammantagna frågor syftar vi att få en inblick i hur en specifik grupp kvinnor beskriver vardagen i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin.

För att fördjupa oss i Jämställdhetsmyndighetens spekulationer krävs det att vi söker oss till personer som definierar sig som kvinnor och som lever i heterosexuella relationer. Den tillgängliga statistiken kring vilka kvinnor som löper högst risk för stressrelaterad psykisk ohälsa (Svenskt Näringsliv 2020) motiverar att vi ytterligare smalnade av vår urvalsgrupp till kvinnor i medelåldern som har barn. Då arbetsförhållandena bör se någorlunda liknande ut för vår urvalsgrupp har vi intresserat oss för kontorsarbetande kvinnor med motivet att de tillhör en yrkeskategori som i hög mån kunnat anpassa sig efter restriktioner om att arbeta hemifrån. Viktigt att uppmärksamma är således att uppsatsen centreras kring den riskgrupp som Previas statistik identifierat (*ibid*) vilket medför en snävt specificerad urvalsgrupp. Resultaten som framkommer kan därmed inte, och bör inte, förstås som representativa för alla kvinnors beskrivningar av upplevelser som erfärs kring det produktiva och reproduktiva arbetet under pandemin. Syftet är tvärtom att, genom kvalitativa intervjuer, undersöka hur en specifik grupp kvinnor beskriver vardagen i samband med att deras förvärvsarbetet har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin.

För att undersöka detta lyder studiens övergripande forskningsfråga som följande:

- Hur beskriver kontorsarbetande kvinnor stress i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin?

För att uppnå studiens syfte utgår vi även från följande delfrågor:

- Hur har Covid-19 pandemin påverkat fördelningen av det reproduktiva arbetet utifrån ett jämställdhetsperspektiv?
- Hur hanterar informanterna att arbetsliv och privatliv sker i en och samma sfär under Covid-19 pandemin?

1.3 Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med att presentera det forskningsfält studien placeras inom relaterat till uppsatsens syfte och forskningsfrågor. Vidare i avsnitt 2 presenteras de teoretiska ramverk som studien utgår ifrån, varav teorierna består av: Reproduktivt arbete, Intersektionalitet, Genusmönster, genusordningar och genusregimer samt De tre arbetsskiften. Avsnitt 3 behandlar studiens metodologiska utgångspunkter som innefattar feministisk ståndpunktsteori, kvalitativa intervjuer och tematisk analys, följt av materialinsamling, urval och etiska överväganden. I avsnitt 4 presenteras analysdelen av uppsatsen utifrån våra ovan nämnda teoretiska ramverk. I avsnitt 5 framläggs slutligen studiens mest centrala resultat samt de slutsatser vi härigenom kunnat dra. Här återkopplar vi även till studiens syfte och undersökningens forskningsfrågor besvaras. I denna del framläggs också förslag på framtida forskning kring ämnet.

1.4 Forskningsfältet

Arbete, familjeliv och återhämtning

I studien *Arbete, familjeliv och återhämtning: En explorativ studie om "tredje skiftet*, diskuterar Ulf Ericsson, Pär Pettersson, Leif W. Rydstedt och Elin Ekelund stress i relation till vikten av balans mellan privatliv, arbetsliv och återhämtning. Med utgångspunkt i gruppintervjuer och en dagboksstudie, där anställda på ett svenskt försäkringsbolag har fått skriva ner sina dygnsberättelser, utforskar studien relationen mellan tre olika skift. Det första skiftet motsvarar det avlönade arbetet och det andra skiftet motsvarar det obetalda hemarbetet. Deras definition av det tredje skiftet bygger delvis på Hochschilds benämning, vilken motsvarar de emotionella konsekvenser som bildas utifrån ett komprimerat andra skift,

men även Smedbys vidareutveckling av det tredje skiftet som belyser den planering och organisering som ligger bakom det andra skiftet (Ericsson m.fl 2019:89).

Ericsson m.fl har undersökt förutsättningar för återhämtning och studerat huruvida kraven som existerar inom det tredje skiftet kan leda till försämrad återhämtning. Begreppet *återhämtning från arbetet* har kommit att få en central betydelse inom den forskning som intresserar sig för arbetsrelaterad stress och hälsa. Detta då återhämtning från arbetet beskrivs vara en grundläggande och avgörande faktor för individens hälsa och för möjligheten att kunna återskapa de fysiska och mentala resurser som förbrukats i arbetet. Längre perioder av otillräcklig återhämtning kan bland annat resultera i mental utmattning såväl som kronisk trötthet och psykisk obalans (Ericsson m.fl 2019:91).

En intressant notering som gjorts i studien är hänvisningen till tidigare undersökningar av Marianne Frankenhaeuser (1993) som visat att stresshormonet kortisol ökar hos kvinnor när de lämnar arbetsplatsen för att åka hem, men att det motsatta visat sig gälla för män. En ytterligare studie av Frankenhaeusers forskargrupp (1991) visar att kvinnor rapporterat att de ägnar mer tid åt det reproduktiva arbetet än män (Ericsson m.fl 2019:92). Studien hänvisar även till en socialförsäkringsrapport, utförd av Försäkringskassan (2017), som synliggör att sjukskrivningar ökat radikalt under det senaste decenniet och psykisk ohälsa beskrivs vara den främsta bakomliggande faktorn. Kvinnor i åldrarna 30-45 år identifieras här som riskgrupp (Ericsson m.fl 2019:93) och samma ålderskategori kvinnor beskrivs bära huvudansvaret för det tredje skiftet (Ericsson m.fl 2019:89). Efter genomförd arbetsdag beskrev kvinnorna i Ericsson m.fl studie en "fortsatt ström av stressorer" som egentligen aldrig gav vika och plats för återhämtning i form av egen-tid. Den främsta anledningen till att kvinnor i denna ålder upplevde reducerade möjligheter till återhämtning återfanns i ständigt närvarande krav från hemarbetet och den planering som hemarbetet kräver (Ericsson m.fl 2019:103). Resultaten som framkommit är således relevanta för vår studie då vi vill undersöka hur informanterna hanterar vardagen med stress och återhämtning i relation till att arbetets sfär och den privata sfären nu sammanlänkas under samma tak.

Genusroller

I kapitlet *Mot ett nytt föräldraskap* i boken *Glimtar av jämställdhet* diskuterar Katarina Boye resultat från sin studie om hur blivande föräldrar planerar att organisera sig kring omsorg,

hushållsarbete och förvärvsarbete och hur de generellt ställer sig till föräldraskap i Sverige, ett land som är präglad av ett starkt jämställdhetsideal (Boye 2014:55). Utifrån Boyes intervjumaterial framgår att de blivande papporna hade en förförståelse av relationen mellan “barn och mamma” som något naturligt och något som uppstår per automatik. Boye framlägger att sådana uttalanden sannolikt grundas i normerna kring moderskap och faderskap och att det vanligtvis är kvinnor som tar det största ansvaret för barnen. Kopplat till detta resonerade även de blivande fäderna om kvinnors kroppsliga förutsättningar. De förstod amning och graviditet som en naturlig ingång för relationen till barnet medan relationen mellan barn och pappa var något som ständigt krävde aktiv underlättning. För flera av männen var det av vikt att distansera sig från tidigare generationers fäder och förstå sig själva utifrån idealet “den nya pappan”, det vill säga som engagerad och närvarande i barnets vardag och omsorg i samma mån som mamman (Boye 2014:60-62). Boye menar att de intervjuade härigenom omskapade genus, vissa prövade att upplösa “manligt” och “kvinnligt” helt och hållet medan andra strävade efter ett omskapande som ändå fortsatt fasthöll en fast gränsdragning mellan könen (Boye 2014:66).

I intervjuerna framkom även en oro hos de blivande mödrarna kring att bli familjens “organisatör” och ha det övergripande ansvaret för barn såväl som hushåll. Det fanns således en medvetenhet kring hur hushållsfördelningen tenderar att blir mer traditionell när heterosexuella par blir föräldrar. De blivande mödrarna ville se sig själva som “goda” mödrar genom att alltid sätta barnet och familjen först samtidigt som de ifrågasatte moderskapsnormer och betonade att deras egna intressen, såväl som deras förvärvsarbete, fortsatt skulle vara viktigt för dem. Därigenom fann Boye ett aktivt omskapande av genus, även hos kvinnorna. Gemensamt för de blivande föräldrarna, som alla befann sig inom den starka jämställdhetsdiskurs som råder i Sverige, var deras syn på jämställdhet som en viktig del av vardagen, såväl som för det framtida barnets behov (Boye 2014:73-76). Då även vår studie har ett nationellt fokus, präglad av samma starka jämställdhetsdiskurs, är det intressant för oss att anknyta till de resultat Boye funnit om genusroller hos de föräldrar hon intervjuat.

Produktivt och reproduktivt arbete utifrån första och andra skiftet

I boken *The Second Shift* presenterar Arlie Hochschild sin studie baserad på 50 amerikanska föräldrapar och observerade hemmiljöer. Genom att undersöka fördelning av det reproduktiva arbetet, som Hochschild benämner som *det andra skiftet*, i relation till förvärvsarbetet, som

benämns som *det första skiftet*, framkommer det att de intervjuade kvinnorna kände sig mer ansvariga för hemmen och var därav mer splittrade i konflikten mellan arbete och familj än vad deras makar var. En anledning Hochschild ser ligga till grund för detta är att kvinnor tar ett större ansvar än män i organiseringen av att få ihop arbetsliv med vardag och familjeliv. Även om männen i studien uttryckte att de gärna delade på antalet timmar av arbete så var det vanligare att kvinnorna kände sig mer ansvariga för hem och barn, där planering i form av exempelvis att hålla reda på läkartider och barnens Halloweenkostymer blev ett arbete i sig (Hochschild 1989:4-8). Ytterligare fann hon att de flesta föräldrar föredrog att göra saker med sina barn framför att göra hushållssysslor, varav män dock gjorde mer av det dem hellre *ville* göra. Det var exempelvis vanligare att män tog med sina barn på roliga saker som att gå till parken eller att gå på zoo, medan kvinnor spenderade mer tid på att sköta om barnen, ge dem mat, bada dem och sköta hushållssysslor som städning och liknande (Hochschild 1989:9).

I relation till studien belyser Hochschild även den tidspress som kvinnor som förvärvsarbetar idag ställs inför då de förväntas hinna med lika mycket inom det andra skiftet som de kvinnor som tidigare endast ställdes inför arbetet inom det andra skiftet. På så sätt ställs förvärvsarbetande kvinnor inför dubbla arbetsdagar i form av arbete i det första skiftet såväl som arbete i det andra skiftet. Det blir således dubbelt så mycket att göra, utan någon ökad tidsrymd att utföra arbetet på, vilket tvingat kvinnor att absorbera ett påskyndat tempo inom arbets- och familjelivet (Hochschild 1989:7-8). Med vetskapen om hur fördelningen av det reproduktiva arbetet såg ut i Hochschilds studie blir det intressant att se hur fördelningen av det reproduktiva arbetet ser ut mellan våra informanter och deras partner.

Konflikten mellan arbete och familj

Begreppet *work-family conflict* myntades år 1985 av Jeffrey H Greenhaus & Nicholas J Beutell i syfte att synliggöra och fånga människors upplevelser av att arbetsliv och privatliv flyter samman på ett problematiskt sätt och kan få negativa konsekvenser. De menar att det blir allt svårare för människan att distansera sig från arbetslivet på fritiden vilket gör att sfärerna är allt svårare att hålla isär (Greenhaus & Beutell 1985:77). I diverse sfärer ställs människan inför olika rollkrav. Då våra olika roller är förenliga påverkar den belastning som upplevs i en roll prestationen i en annan roll och det kan således bli svårt att uppfylla kraven som ställs i den roll som påverkas negativt (Greenhaus & Beutell 1985:80). Vetskapen av hur rollen vi förväntas inta i arbetslivet och rollen vi förväntas inta i privatlivet påverkar varandra

är av relevans för vår studie då vi undersöker just hur informanterna hanterar att arbetsliv och privatliv sker i en och samma sfär under Covid-19 pandemin.

Vidare beskrivs att stress i arbetslivet kan vara starkt relaterat till familjekonflikter. Greenhaus & Beutell framlägger att stora förändringar i arbetsmiljön kan vara en central faktor till ökad stress (Greenhaus & Beutell 1985:80), varav vi förstår våra informanternas förskjutna förvärvsarbete till hemmet som en stor förändring i arbetsmiljön. Greenhaus & Beutells tidigare forskning inom området kopplar ytterligare an till vår specifika urvalsgrupp där flera av informanterna har småbarn. Detta då Greenhaus & Beutell uppmärksammar tiden som småbarnsförälder som en kritisk fas ur ett jämställdhetsperspektiv, vilket de grundar på att detta är en tid då många föräldrar tenderar att anamma en traditionell arbetsfördelning i hemmet (*ibid*).

Greenhaus & Beutell förklarar att det, vid tidpunkten då de myntade begreppet, inte fanns mycket forskning kring just familjerelaterade faktorer i förhållande till konflikten mellan arbete och familj. Under senare år har dock forskare världen över intresserat sig just för den konflikt som uppstår i skärningspunkten mellan familj och arbete. En av dem är Anne Grönlund som i boken *Glimtar av jämställdhet* belyser att Greenhaus & Beutells *work-family conflict* begrepp står i centrum för mycket av den senare forskning som gjorts inom området (Grönlund 2014:132). I anslutning till detta hoppas vi kunna bidra med att synliggöra olika faktorer som påverkar denna konflikt hos en specifik grupp kvinnor och inom en tidsperiod då det "normala" vänts upp och ner.

2. Teori

2.1 Reproduktivt arbete

I Silvia Federicis bok *Revolution at Point Zero* framläggs det reproduktiva arbetet som den grundläggande faktorn till exploateringen av kvinnor i det kapitalistiska systemet (Federici 2012:6). Hon uppmärksammar inte bara hur det reproduktiva arbetet påtvingats kvinnor utan även hur det skapats en sanning om detta som ett naturligt attribut för den kvinnliga kroppen och personligheten. Det reproduktiva arbetet konstrueras på detta sätt som "labour of love" och erkänns således inte som arbete utan sammankopplas istället med ett påstått inre behov, grundat långt in i den "kvinnliga karaktären". Genom ett ständigt reproducerande av hushållsarbete som naturligt attribut, snarare än faktiskt arbete, har kapitalismen lyckats bibehålla status quo och på så sätt undvikit kvinnors ifrågasättande om varför de arbetar oavlönat. Federici problematiserar även kvinnans frihet och förstår den som en nästintill ouppnåelig utopi då kvinnor utbildas till att vara beroende, medgörliga, underhållande, och framförallt att offra sig själva, och detta med glädje. Om kvinnor inte förlikar sig med denna inramning är det kvinnans egna problem, misslyckande, skuld och abnormitet (Federici 2012:16-17).

Federici förtydligar även att kvinnans hushållsarbete inkluderar så mycket mer än bara städning och hur detta sammantagna arbete existerar dolt bakom det synligt produktiva arbetet (Federici 2012:31). Att utgå från Federicis tankar och idéer blir av vikt, specifikt för att vi ska kunna analysera informanternas förståelse av sig själva i relation till hushållsarbete och mer generellt, för att vår studie problematiserar det reproduktiva arbetet som "kvinnligt" kodat och dolt bakom det produktiva arbetet. I årtionden har Federici varnat för vad som händer när vi undervärderar det obetalda hushållsarbetet men hennes tankar har fått ytterligare ljus på sig nu, i samband med Covid-19 pandemin, då nedstängningen av samhällen ytterligare har tydliggjort kvinnans exploaterade roll inom det kapitalistiska systemet (New York Times 2021). Att vi undersöker kvinnors beskrivningar av det reproduktiva arbetet under pandemin motiverar således starkt användningen av Federicis tankar och idéer som teoretiskt ramverk.

2.2 Intersektionalitet

En teoretisk utgångspunkt för examensarbetet grundas i begreppet intersektionalitet, vilket myntades av Kimberle Crenshaw år 1989. I artikeln *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex* lyfter Crenshaw hur maktordningar överlappar varandra och hon diskuterar specifikt frågan om svarta kvinnors anställningsvillkor i USA (Crenshaw 1989:149). Genom att uppmärksamma hur olika former av förtryck fungerar tillsammans, korsar varandra och intensifierar varandra kunde Crenshaw synliggöra hur svarta kvinnor inte upplever samma diskriminering som vita kvinnor och inte heller samma diskriminering som svarta män. Istället belyser hon ett dubbelt förtryck, relaterat till både kön och "race", som grundas i de upplevelser av diskriminering som svarta kvinnor ställs inför (*ibid*).

För vår uppsats är begreppet intersektionalitet främst relevant i och med dess förkastande av förståelsen av "kvinnan" som homogen och essentialistisk. Vi utgår därmed från Crenshaws grundläggande uppfattning om intersektioner men lutar oss mer specifikt mot Paulina de los Reyes senare förståelse av begreppet. Hon skriver briljant:

Kvinnlighet är aldrig bara kvinnlighet, på samma sätt som kvinnor aldrig bara är kvinnor (de los Reyes 2005:240).

I boken *Intersektionalitet*, skriven av Paulina de los Reyes och Diana Mulinari, belyses problematiken i att det just finns en essentiell kategorisering av kvinnor och män och att det leder till att det inte tas fasta på den komplexitet som finns bakom denna dikotoma syn och det sätt genom vilket de konstruerar varandra. De förklarar vidare att en ensidig syn på makt tenderar att bidra till essentiella och grundläggande kategorier utan att problematisera deras uppkomst, varaktighet eller varierande innebörd (de los Reyes, Mulinari 2005:90). Begreppet intersektionalitet som teoretiskt ramverk är relevant för uppsatsen med motiveringen att vi därmed får en djupare förståelse för informanternas olika situationer och en mer nyanserad bild av deras uttalanden.

2.3 Genusmönster, genusordningar och genusregimer

Raewyn Connell förklarar i boken *Om genus* att "man" och "kvinn" båda är tillstånd som är under aktiv konstruktion och således bör fenomenen förstås som blivande snarare än förutbestämda tillstånd. Kvinnlighet och manlighet bör inte endast förstås som något som

påtvingas oss genom myndighetstvång och sociala normer utan vi konstruerar dagligen oss själva som maskulina och feminina utifrån den existerande genusordningen (Connell 2009:18-19). Genus menar hon, kan förstås som den arena där det sociala beteendet gör något med reproduktiva skillnader. Det handlar således om hur samhället förhåller sig till människokroppen och hanterar reproduktiva processer och skillnader kroppar emellan (Connell 2009:25).

Connell beskriver vidare hur genusordningar (inom ett helt samhälle) och genusregimer (inom en enskild institution eller organisation som oftast, men inte alltid, överensstämmer med samhällets större genusordning) innefattar en samling relationer, varav genusrelationer är de som uppstår kring den reproduktiva arenan. Skulle vi inte ständigt skapa och återskapa dessa relationer i vardagen skulle de inte existera. Vi utformar således vårt eget genus men utformningen begränsas och styrs av den genusordning vi befinner oss i (Connell 2009:102-103). I examensarbetet tar vi fasta på Connells genusteori i hopp om att uppmärksamma genusedningar, vilka utvecklas i privatlivet som en serie möten i den rådande genusordningens begränsningar och möjligheter (Connell 2009:138), och för att undersöka hur de förändras och skiftar beroende av kulturell kontext (Connell 2009:26). Mer specifikt förstår och analyserar vi således informanternas egna hem och familjer som organisationer med olika genusregimer, det vill säga olika lokala versioner av den större genusordningen. Detta motiverar således valet av Connells genusteori som teoretiskt ramverk för uppsatsen.

2.4 De tre arbetsskiften

Begreppet *tredje skiftet* myntades av Arlie Hochschild för att skapa en bredare förståelse av det mentala arbete som görs i hemmet. Hochschild har således riktat uppmärksamhet mot en mer komplex relation mellan avlönat arbete och obetalt hemarbete. Genom att belysa samspelet mellan det första skiftet, vilket beskrivs innefatta lönearbetet, och det andra skiftet, vilket innefattar det arbete som sker inom hemmets sfär, har Hochschild identifierat att det första skiftet absorberar tid från det andra skiftet. Detta leder till att vi känner oss pressade och stressade att hinna med det som innefattar det andra skiftet, det vill säga exempelvis hushållssysslor och familjetid. Således skapas ett tredje skift, vilket innefattar att hantera och förstå de emotionella konsekvenser som bildas utifrån de stressande åtgärder och den organisering som krävs för att vi ska få ihop det andra komprimerade skiftet (Hochschild

1997:214-215). I boken *The Time Bind* beskrivs skiften på följande vis:

As the first shift (at the workplace) takes more time, the second shift (at home) becomes more hurried and rationalized. The longer the workday at the office or plant, the more we feel pressed at home to hurry, to delegate, to delay, to forgo, to segment, to hyperorganize the precious remains of family time. Both their time deficit and what seem like solution to it (hurrying, segmenting, and organizing) force parents, as shown in earlier chapters, to engage in a third shift – noticing, understanding, and coping with the emotional consequences of the compressed second shift (Hochschild 1997:214-215).

Således förmedlar Hochschild en ökad komplexitet av arbete. Hon ser till relationen mellan dessa olika skift men också hur individen påverkas av ansvarsfördelningen inom de olika skiften, varav hon identifierat att det främst är kvinnor som tvingas ta till effektiva åtgärder i privatlivet för att hinna med sitt förvärvsarbete (Hochschild 1997:214-215). Hochschilds tydliga uppdelning av arbete hjälper oss att få en mer nyanserad förståelse för den komplexitet som ligger bakom begreppet. Mer specifikt vill vi uppmärksamma sådant arbete som inte alltid förstås som “faktiskt” arbete och som därmed osynliggörs. Detta sammantaget motiverar en användning av Hochschilds syn på arbete utifrån olika skift som teoretiskt ramverk för uppsatsen.

3. Metod och material

3.1 Feministisk ståndpunktsteori

Examensarbetet syftar till att synliggöra hur kontorsarbetande kvinnor beskriver vardagen i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin. För att undersöka detta används epistemologin feministisk ståndpunktsteori. Som Sandra Harding belyser i antologin *The Feminist Standpoint Theory reader*, har ståndpunktsteoretiker olika syn på vad metoden innefattar samt vad den kan göra, och flertal debatter har förts kring metodens för- och nackdelar (Harding 2004:4). Vi utgår från Hardings idé om ståndpunktsteorin som framhåller att grupperns olika sociala position möjliggör, men även begränsar, vilken kunskap som blir synlig och tillgänglig för varje grupp. Genom att omvandla källor av förtryck till källor av kunskap, öppnar ståndpunktsteorin upp för social rättvisa genom att bidra till att skapa projekt som utmanar den sociala ordningen (Harding 2004:10). Dominerande grupper tenderar att ha tillgång till en mer begränsad kunskap då deras intresse ligger i att undvika och tysta de mest kritiska frågorna kring de dominerande koncepterna. På detta sätt formas således marginella liv, vilka i sin tur har ett starkt intresse av att ställa kritiska frågor och synliggöra den kunskap som dominerande grupper inte ser eller som de blundar för (Harding 2013:334). Därav poängterar ståndpunktsteoretiker en förståelse av kunskap som situerad och härrörande från social position och politiskt engagemang (Leavy & Harris 2018:52), vilket är studiens utgångspunkt och därtill något som gett oss vägledning i våra metodologiska val.

I Jagers antologi *Just Methods* tydliggör Sandra Harding ståndpunktfeminismens grunder. Hon refererar vidare till en poäng, ursprungligen framtagen av Dorothy Smith, som har varit central för vårt val av feministisk ståndpunktsteori som metodologisk utgångspunkt för uppsatsen. Utifrån Hardings förståelse belyser Smith hur arbetet som män inte själva vill utföra tilldelas kvinnor, det vill säga vård av kroppar, städning och underhåll av hushåll. De män som tillhör de mest dominerande grupperna behöver därmed aldrig fördjupa sig i sådana arbetsuppgifter. Då kvinnor utför detta arbete framgångsrikt blir det, för män, helt osynliggjort som riktigt arbete och förstås istället som något "naturligt" (Harding 2013:335). Resonemanget synliggör att många viktiga frågor uppenbarar sig först när vi förkastar den traditionellt dominerande, objektiva förklädda kunskapen och utgår från mindre privilegierade

och marginaliserade grupper. Med statistiken vi observerat och Jämställdhetsmyndighetens spekulationer i åtanke tar vi fasta på Smiths poäng och vill därmed enbart samtala med kvinnor som innehar liknande yrkespositioner, som lever i heterosexuella relationer, som har barn och som tvingas arbeta hemifrån på grund av rådande pandemin, det vill säga kvinnor som besitter just denna specifika situerade kunskap och sociala position. I enlighet med det ståndpunktsteoretiska perspektivet förkastar vi vidare idén om en sann objektiv kunskap och lyfter vår egen position och situering i relation till uppsatsens område genom att vara reflexiva (Leavy & Harris 2018:103), något vi för en vidare diskussion om under etiska överväganden.

Vi utgår från ett intersektionellt perspektiv och använder därav inte ståndpunktsteorin i syfte att reducera skillnader inom vår urvalsgrupp. Tvärtom, som Cynthia Cockburn beskriver i boken *From where we stand: War, Womens Activism and Feminist Analysis*, så beaktar vi att upplevelser och erfarenheter skiljs åt då det inte finns en gemensam delad ståndpunkt bland kvinnor endast för att de är kvinnor. I relation till detta varnar Cockburn om att det krävs en försiktighet för att undvika antagandet om en delad ståndpunkt, detta även kring noggrant specificerade kvinnor. Hon framlägger istället en förståelse av ståndpunkt som något som genereras kollektivt, i hennes studie av aktivistiska rörelser. Hon skriver:

[...] I've tried to evolve from the many activist accounts I gathered [...] a sketch of a putative antimilitarist feminism which I then [...] adopt as standpoint to obtain a gendered perspective on militarism and war (Cockburn 2007:7).

Likt Cockburn önskar vi att vår studie, genom berättelser från vårt insamlade material, kan anta en ståndpunkt för att synliggöra ett genusperspektiv på det reproduktiva arbetet under Covid-19 pandemin. Vi vill således inte osynliggöra skillnader kvinnor emellan. Däremot, för att koppla an till statistiken och undersöka delade beskrivningar av upplevelser hos den uttalade riskgruppen behöver vi utgå från någon form av kollektivt subjekt. I enlighet med Cockburn (Cockburn 2007:7) förstår vi således inte vår urvalsgrupp som homogen med gemensamma problem, upplevelser och erfarenheter, specifika för just "dem".

3.2 Kvalitativa intervjuer

I examensarbetet använder vi oss av en kvalitativ forskningsmetod. I enlighet med vad Karin Widerberg skriver i sin metodbok *Kvalitativ forskning i praktiken* förstår vi oss själva, vår roll som forskare och vår relation till forskningssubjekten som en del av det vi studerar och vi

förkastar således den traditionella positivistiska kunskapsproduktionen (Widerberg 2002:27). Alan Bryman konstaterar även i *Samhällsvetenskapliga metoder* att kvalitativa intervjuer är den metod som har störst potential inom den feministiska forskningen, varav intervjuer som baseras på tillit, ömsesidighet och icke-hierarkiska relationer förespråkas (Bryman 2018:588). Utifrån undersökningens syfte har vi således valt att använda oss av kvalitativa intervjuer, ett metodval som även Widerberg konstaterar vara lämpligt när syftet är att få fram människors förståelse av ett visst fenomen (Widerberg 2002:16-17), i vårt fall hur våra informanter upplever arbetssituationen när den förskjutits till hemmet.

Utmärkande för den kvalitativa intervjun är dess fokus på intervjudeltagarens berättelse och hur denna sedermera kan komma att kasta ljus på, och lyfta fram, personens förståelse av det ämne som undersöks och önskar synliggöras (Widerberg 2002:16-17). I studien intresserar vi oss för individuella berättelser. Det är dock inte individen i sig som är central för vår analys utan istället söker vi sociala mönster, sammanhang och kunskap som intervjudeltagaren är bärare av och kan delge oss (Widerberg 2002:67), vilket går hand i hand med vårt ståndpunktsteoretiska perspektiv.

Med hänsyn till rådande situation och restriktioner om att begränsa sociala kontakter kommer intervjuerna att hållas digitalt. Ytterligare anser vi att det är en fördelaktig lösning för informanterna som på detta sätt själva kan välja var de känner sig bekväma att utföra intervjun. Vi kommer använda oss av semistrukturerade intervjuer, någonting Bryman poängterar är fördelaktigt, då informanterna härigenom tillåts tolka frågorna fritt och styra intervjuerna i olika riktningar. Metoden ger således kunskap om vad informanterna upplever vara relevant och viktigt (Bryman 2018:561-563). Som förarbete inför intervjuerna har vi sammanställt en intervjuguide vars syfte är att fungera hjälpredda under intervjun och specificera vad vi vill analysera (Widerberg 2002:68). Studiens forskningsfrågor har legat till grund för sammanställningen av intervjuguiden, varav frågorna har utformats och ramats in utifrån en strävan att uppnå vårt sammantagna syfte.

3.3 Materialinsamling

Urvalsgruppen är specificerad utifrån personer som definierar sig som kvinnor, som lever i heterosexuella relationer, som är i medelåldern och som har barn. Ytterligare arbetar de med någon form av kontorsarbete varav dem själva, såväl som deras partner, numera utför arbetet

hemifrån. Återigen vill vi uppmärksamma att uppsatsen således utgår från en snävt specificerad urvalsgrupp vilket gör att resultaten som framkommer inte kan eller bör förstås som representativa för alla kvinnors beskrivningar av upplevelser som erfärs kring det produktiva och reproduktiva arbetet under pandemin. Tvärtom har vi centrerat oss kring en mycket snäv urvalsgrupp i syfte att komma så nära som möjligt det område Jämställdhetsmyndigheten spekulerar kring (Jämställdhetsmyndigheten 2021) och den, enligt Previas statistik, största riskgruppen för ökad stressrelaterad psykisk ohälsa i samband med att förvärvsarbetet har förskjutits till hemmet på grund av pandemin (Svenskt Näringsliv 2020). Vi har således använt oss av ett kriteriestyrt urval, det vill säga ett urval där vi valt individer som uppfyller ett eller flera av de kriterier vi som forskare efterlyser (Bryman 2018:497). I vårt fall har vi utgått från sju kriterier som alla måste vara uppfyllda, nämligen (1) att personen definierar sig som kvinna, (2) att personen lever i en heterosexuell relation, (3) att personen är i medelåldern, (4) att personen har barn, (5) att personen arbetar inom kontorsarbete, (6) att personen arbetar hemifrån samt (7) att personens partner arbetar hemifrån.

För att nå ut till intervjudeltagare som stämde överens med det urval vi eftersökte kontaktade vi personer i vår omgivning som i sin tur kunde vidarebefordra oss till möjliga informanter. De fungerade således gatekeepers och bifogade ett informationsbrev från oss om studiens syfte, vad en medverkan innebar och våra kontaktuppgifter. De som ville medverka kontaktade våra gatekeepers och däremellan bestämdes att informanternas kontaktuppgifter fick sändas vidare till oss så att vi sedermera kunde kontakta dem. Alla informanter har fått signera en samtyckesblankett där det framgår vad de har för roll i studien, vilka villkor de ställer upp på, hur datan kommer att samlas in, att deras deltagande är frivilligt och går att avbryta när som helst utan krav på motivering och utan konsekvenser, att de alla kommer aidentifieras och att det insamlade materialet kommer att behandlas konfidentiellt och enbart till denna studie.

Vi utförde sex semistrukturerade intervjuer. I samråd med de två första informanterna utfördes intervjuerna via den digitala mötesplatsen Skype. I *Contemporary Feminist Research from Theory to Practice*, en bok som belyser feministiska forskningsmetoder och hur forskaren bör gå tillväga, framläggs specifikt Skype som plattform vid djupintervjuer som ska utföras digitalt. De uppmärksammar dock att möten ansikte-mot-ansikte är den mest optimala metoden vid de tillfällen det är möjligt (Leavy & Harris 2018:138-139). På grund av rådande

pandemi, restriktioner om att begränsa det sociala umgänget i högsta möjliga mån och uppmaning om att endast träffa de personer en bor med ansåg vi det högst olämpligt att möta våra informanter ansikte-mot-ansikte. I samråd med informanterna har således våra två första intervjuer utförts på Skype, en plattform som användes i deras yrke. De fyra resterande intervjuerna har utförts via den digitala plattformen LU-zoom, det vill säga en version av zoom där datan är krypterad (Lunds Universitet 2020). Att vi valde att byta plattform för intervjuerna motiveras således utifrån en säkerhetsaspekt.

Efter varje intervju hade vi en direkt återkoppling med varandra där vi diskuterade våra generella reflektioner, frågor som uppkommit och specifika uttalanden som framkommit och som senare kunde komma att bli intressanta för vår analys. I vår första intervju framkom det intressanta aspekter som vi inte kunnat förutse men som vi fortsatt ville undersöka under kommande intervjuer. Detta ledde till att vi korrigerade intervjuguiden genom att fördjupa vissa frågor. Efter intervjuerna erbjöd vi sedan informanterna att få den färdiga transkriberingen skickad till sig i syfte att säkerställa att missförstånd inte uppkommit och för att försäkra informanterna om att vi inte uteslutit eller lagt till någonting (Leavy & Harris 2018:122). Efter intervjuerna avidentifierade vi informanterna och bytte namn på dem, deras partner och deras barn. Studiens informanter; Sally, Petra, Ayda, Maria, Louise och Enya heter således egentligen någonting annat. I analysen har vi sedan avidentifierat ytterligare genom att markera “***” i citat där informanterna berättar om deras ursprung, var de bor eller var de arbetar. I citaten har vi även markerat det som inte hörts eller förstås med “XX”.

3.3.1 Tematisk analys

Vi analyserade materialet genom att utgå från tematisk kodning, vilket beskrivs vara en fördelaktig metod för att kunna analysera det insamlade materialet och besvara forskningsfrågorna, detta genom att identifiera återkommande teman, mönster och ämnen som uppkommit i materialinsamlingen (Bryman 2018:702-705). Bryman förklarar att det är viktigt att det sker en kontinuerlig samverkan mellan tolkning och granskning av data, där ett första steg är att göra sig bekant med materialet som ska analyseras, för att sedan kunna inleda kodningen av materialet. Genom öppen kodning tog vi ut flera koder ur materialet för att få en överblick om vad som var centralt att lyfta i analysen. Härefter identifierade vi att koderna kunde sammanlänkas till färre och större teman, varpå vi namngav dessa större teman: *Att skilja på arbetsliv och privatliv* samt *Fördelning av det reproduktiva arbetet*. Vi

kunde sedan påbörja en analys, där vi sökte kopplingar, samband och skillnader mellan informanterna. Genom dessa steg, föreslagna av Bryman, har vi identifierat teman som är av vikt för studien och som står i relation till undersökningens forskningsfråga såväl som dess delfrågor (Bryman 2018:707-709).

När vi beslutat om våra teman och färdigställt vår analys insåg vi att vårt insamlade material skildrade ett annorlunda resultat än det Previas statistik talar för och det vi därmed även förväntat oss, det vill säga en ökad stressrelaterad psykisk ohälsa bland personer som tvingas arbeta hemifrån till följd av Covid-19 pandemin. På grund av detta valde vi därmed att utveckla och specificera våra forskningsfrågor efter den information som framkommit genom vårt material.

3.4 Etiska överväganden

På grund av ingrodda patriarkala strukturer är stor del av det reproduktiva arbetet än idag osynliggjort och förminskat, även av kvinnor som utför det, och vi ansåg det därför vara av största vikt att vi ramade in och ställde våra frågor på ett sådant sätt att arbetet ifråga verkligen synliggjordes som sådant, även för våra informanter. Detta för att, precis som Jaggar uppmärksammar, inte riskera att bidra med kunskap som får skadliga effekter (Jaggar 2013:458), i vårt fall genom att reproducera ojämställdhet och status-quo kring det reproduktiva arbetet. Även om vi, i enlighet med feministisk forskning, önskar öppna upp för ett resultat som kan bidra till ökad social rättvisa och förändring (Leavy & Harris 2018:6) ansåg vi det vara av vikt att etiskt överväga så att vårt inflytande över intervjusituationen inte tog över, med en förståelse för de hierarkiska förhållanden som råder inom intervjusituationen. Under våra intervjuer fanns det således flera aspekter att ta hänsyn till, bland annat att inte avbryta, att vänta ut tystnader (Palmqvist 2020:54) och att visa ett aktivt intresse för informanternas berättelse genom ett djupt lyssnande (Leavy & Harris 2018:115).

Inom feministisk forskning har reflexivitet kommit att bli ett vägledande koncept, då reflexivitet behandlar hur makt kommer till uttryck i forskningsprocessen och hur vi som forskare reflekterar över vår egna positioner och ståndpunkter i val av teori, resonemang och utgångspunkter (Leavy & Harris 2018:103). Tonvikten ligger således på att kritiskt granska sin egen sociala position, sina intressen och åtaganden och utefter detta grundligt bedöma sin egen tillförlitlighet. Med detta i åtanke är det av vikt att skriva fram vår positionering som

vita medelklasskvinnor som utför en studie inom ett akademiskt sammanhang. Utifrån denna aspekt har vi känt igen, och möjligtvis således haft en förförståelse, för en del av de miljöer och sammanhang som de kvinnor vi samtalat med delat med sig av, kvinnor vilka vi, utifrån deras yrkesposition såväl som vad de berättat för oss om deras levnadsstandard, förstår som privilegierade i olika utsträckning. I mer än ett fall har våra informanter uttalat “ni vet vad jag menar” i intervjusituationen, vilket skulle kunna tala för ett, hos dem, antagande om vissa delade erfarenheter mellan oss och dem själva. Med detta i beaktande förstår vi vår egen position och situering i relation till informanterna och uppsatsen i sin helhet vilket har bidragit till ett, hos oss, aktivt strävande efter ett nära förhållningssätt till våra teoretiska ramverk. Vi vill också uppmärksamma att vi sedan tidigare har ett gemensamt intresse för frågor relaterade till makt och ojämlikhet och mer specifikt ett fördjupat fokus på frågor relaterade till ekonomi och således den orättvisa uppdelningen av arbete, produktivt såväl som reproduktivt, vilket varit en bidragande faktor till studiens framväxt.

Ett dilemma vi ställts inför är att studien landar i en binär könsuppdelning, vilket exkluderar personer som inte definierar sig som kvinna eller man. För att fördjupa oss i Jämställdhetsmyndighetens spekulationer, vilka endast innefattar uppdelningen av arbete utifrån en binär könsuppdelning, har det blivit nödvändigt för studien att ansluta till ett sådant perspektiv. Med hänsyn till vår studies ståndpunktsteoretiska perspektiv blir det ytterligare nödvändigt att vi, vid vårt urval av informanter, utgår från någon form av kollektivt subjekt. Här finns ytterligare ett dilemma att ta i beaktande som grundas i hur skapandet av ett sådant subjekt riskerar att osynliggöra skillnader kvinnorna emellan. Hela uppdelningen av människor i grupper strider mot vår grundläggande intersektionella förståelse av maktordningar och hur dessa överlappar och samspelar med varandra. Genom intervjusituationerna kommer vi därför ha med oss det intersektionella perspektivet och förtydliga att vi inte förstår vår urvalsgrupp som homogen med gemensamma problem, upplevelser och erfarenheter, specifika för just “dem”.

4. Analys

I detta avsnitt kommer uppsatsens analys att redogöras utifrån våra teoretiska ramverk som verktyg. Vi har samtalat med sex stycken kontorsarbetande kvinnor som alla befinner sig inom åldersspannet 30-50 år och som har barn i olika åldrar. En av informanterna arbetar som konsult, en arbetar som socionom och de fyra övriga arbetar alla med olika befattningar inom en svensk myndighet.

4.1 Att skilja på arbetsliv och privatliv

4.1.1 Sammanflätning av reproduktivt och produktivt arbete

Gemensamt för våra informanter är att de alla beskriver att reproduktivt och produktivt arbete flyter samman i samband med att det produktiva arbetet har förskjutits till hemmet. Fyra av informanterna konstaterar exempelvis att det är mycket enklare att utföra det reproduktiva arbetet samtidigt som det produktiva arbetet då det numera är så nära till hands. Petra beskriver sammanflätningen av det produktiva och reproduktiva arbetet på följande sätt:

Petra: Jo det tycker jag nog att det gör. Eh det är klart att det är ju lättare att springa och ladda en maskin tvätt eller diskning eller disk eller fixa med sådana grejer, det är liksom, tidigare var det nog mer, det gör man antingen på morgonen eller på kvällen eller på helgen. Nu är det lite mer flytande, men jag skulle säga att allting är mer flytande [...].

Som Petra beskriver är allt mer flytande i nuvarande situation vilket hon vidare förklarar, i likhet med Sally, Ayda och Maria, medför en förlängd arbetsdag. När Sally och Maria försöker hålla isär det produktiva och reproduktiva arbetet påverkas de under arbetsdagen av att de istället ser allt som måste göras efteråt. I relation till denna problematik beskriver Enya att hon och hennes man med tiden har insett att det blev ohållbart att arbeta i en miljö med disk och leksaker runt omkring sig:

Enya: Det tog oss ett tag att börja förstå att det är okej att plocka undan disk, att liksom städa köket innan jag sätter mig och jobbar till exempel för att det är faktiskt vår arbetsmiljö också nu, det är inte bara våra hemmasysslor då, så det tog oss faktiskt ett tag [...] det var väldigt intressant att det ändå tog oss så lång tid att vara okej med, eller att tillåta oss att plocka med disk eh på en arbetsdag.

Vi kan således se att det nu saknas en tydlig gränsdragning mellan arbetslivets och privatlivets sfär. Ayda och Maria uttalar att det är flera störmoment som behöver hanteras när de arbetar hemifrån vilket de kan uppleva som stressande. Maria konstaterar att det är svårt att fokusera på arbetet då hon har ett barn hemma på 11 månader. Trots att hennes man tar hand om barnet medan hon arbetar så befinner hon sig i hemmet, vilket gör att hon är tillgänglig och kan avbryta sitt arbete för att vårda om barnet. Petra förklarar explicit för oss att hennes "mindset" är mer på jobbet nu än tidigare och att hon inte längre får det tydliga slut på arbetsdagen som hon får genom att gå hem från jobbet. Ayda problematiserar på liknande vis hur hemmet blir till arbetsplats och svårigheterna det medför i att stänga av arbetet när arbetsdagen är slut:

Ayda: [...] förknippar jobbet, som stressar mig ganska mycket, och med hemmet, där hemmet ska vara ens trygga vrå och liksom nu när det blir så här 100 % hemarbete, då blir det ännu mer så att jobbet bara, när man stänger av datorn så bara ligger det i väggarna, överallt liksom [...] jag har varit väldigt noga med att inte ha så hära kontor i sovrummet, det ska vara helt så här bara sova, så att man får liksom göra såna här tydliga ställen där man kan sitta och jobba och inte jobba hemma för mycket, ett tag jobbade jag hemifrån fem dagar i veckan och då blev liksom, stressnivåerna, man fick aldrig riktigt stänga av tyckte jag [...] Så att eh jag tycker att det har varit en prövning att jobba hemifrån av olika skäl, så eh och stressnivåerna mycket högre.

Aydas citat sammanfaller med Ericsson m.fl studie där kvinnorna beskrev hur de, efter genomförd arbetsdag, stod inför en "fortsatt ström av stressorer" som egentligen aldrig gav vika vilket ledde till en otillräcklig återhämtning (Ericsson m.fl 2019:103). När Ayda arbetar hemifrån mycket beskriver hon på liknande vis en ökad stressnivå, direkt utlöst av omöjligheten att distansera sig från arbetet efter arbetsdagens slut. Detta kan således även sammankopplas till Greenhaus & Beutells som tidigare har synliggjort att det blivit allt svårare för människor att distansera sig från arbetslivet på fritiden (Greenhaus & Beutell 1985:77) varav vi förstår nuvarande situation för våra informanter som än mer försvårande, med grund i att arbetsliv och privatliv måste jongleras inom samma sfär. Som följd av att arbetsmiljön är densamma som hemmiljön beskriver Ayda att det inte går att stänga av arbetet vilket hon förklarar leder till ökade stressnivåer, något som ytterligare går hand i hand med Greenhaus & Beutell förståelse av stora förändringar i arbetsmiljön som grund till just ökad stress (Greenhaus & Beutell 1985:80).

I parallell till att majoriteten av informanterna ovan konstaterar att arbetsdagen blir längre till följd av otydliga gränsdragningar, sticker Louise ut då hon konstaterar att hon är strikt med

att hålla sig till de arbetstider hon “normalt” har. Resterande informanter beskriver att de har flera störmoment som bryter upp deras arbetsdag och som tydligt visar på att privatliv och arbetsliv flyter samman. Maria, Ayda, Enya och Petra beskriver alla att det blir avbrott någon gång under arbetsdagen då deras barn behöver uppmärksamhet eller omsorg. Petra och Ayda beskriver att det specifikt blir ett längre avbrott under eftermiddagen när deras barn kommer hem från förskola varav de då pausar arbetet för att sedermera fortsätta när det ges möjlighet på kvällen. Ayda beskriver att hon kan behöva arbeta vidare efter nattning av barnen:

Ayda: [...] dem här dagarna när jag hämtar då kan man XX... “det där måste jag, jag hann inte det där” och då kan man, kanske säg efter nattning [...] varje kväll efter nattning och priset jag får betala då blir liksom att jag eh, men sover dåligt, jag blir liksom allmänt så där slutkörd eh, det är inget som jag kan hålla på med längre jag förstår ju att jag skulle kunna bli rätt utbränd av sånt, ah så är det [...] det är inte helt bra för jag funkar inte riktigt i längden för det, då blir jag knäpp i bollen, alltså man ligger liksom och vaknar upp klockan 3 på natten och ligger och tänker på mailen [...].

Utifrån Aydas citat förstår vi att de längre arbetsdagarna kan vara psykisk påfrestande. Vi sammankopplar detta till Ericsson m.fl studie *Arbete, familjeliv och återhämtning* där återhämtning från arbetet beskrivs vara grundläggande och avgörande för individens hälsa. Ericsson m.fl förklarar, likt Aydas resonemang, att längre perioder av otillräcklig återhämtning bland annat kan resultera i mental utmattning såväl som kronisk trötthet och psykisk obalans, precis som Ayda fasar för (Ericsson m.fl 2019:91).

Att informanterna påverkas av att produktivt och reproduktivt arbete flyter samman kopplar vi till vad Greenhaus & Beutell tidigare skrivit om olika roller vi anammar inom olika sfärer, och hur belastning i en roll kan påverka prestationen i en annan (Greenhaus & Beutell 1985:80). Utifrån detta förstår vi att de prestationer som förväntas av informanterna i arbetslivet således kan komma att påverkas av att exempelvis barnen kommer hem och fokuset behöver skiftas till privatlivet. Att Louise sticker ut från övriga informanter och fortsatt kan vara strikt med sina arbetstider tolkar vi utifrån aspekten att hon har betydligt äldre barn än de andra, som dessutom inte längre bor hemma på heltid. På så sätt kräver inte hennes barn den omvårdnad som småbarn gör. Sammantaget identifierar vi således att de informanter som har mindre barn hemma påverkas mer i form av störmoment under arbetsdagen. Utifrån Hochschilds teori om arbete indelat i olika skift, varav det andra skiftet innefattar det oavlönade arbetet som sker i hemmet (Hochschild 1997:214-215), förstår vi således Louise andra skift som mindre komprimerat än de resterande informanternas, vars

barn är små och hemmaboende. Åldern på informanternas barn förstås således som en avgörande faktor för hur väl informanterna lyckas skilja arbetsliv och privatliv åt under arbetsdagen.

4.1.2 Boendesituation

Hur informanterna hanterar att utföra det produktiva arbetet hemifrån skiljer sig således åt, och vi har funnit boendesituationen som ännu en central del i sammanhanget. Louise, vars äldre döttrar har flyttat ut, bor ensam med sin man på 200 kvadratmeter, med undantag från helgerna då den yngre dottern Klara kommer hem. Hon har numera sitt kontor i ett av barnens gamla rum, ett rum som är beläget på tredje våningen där de annars aldrig befinner sig. Hon beskriver:

Louise: [...] nu kan jag ju ha Kajsas rum och då kan jag ju liksom låta mina grejer ligga och så, det kan man inte direkt när det är i köket eller vardagsrummet för jag vill inte se jobbet när jag är ledig [...] Jag är väldigt bra på att stänga av, när, när, när klockan är slagen då är det slut liksom [...] nu kan jag ju bara stänga dörren.

Intressant att uppmärksamma är att tidigare, när Louise döttrar fortfarande bodde hemma och Louise tvingades arbeta från köket, var situationen nästintill ohållbar:

Louise: det gick ju knappt liksom, då var jag ju inte alltså, då var jag ju mest på jobbet eh för att det inte funkade liksom. Dem blev irriterade, jag blev irriterad och jag tycker inte det är proffsigt gentemot kunderna, så det var liksom aa men det var... Jag kommer ihåg någon gång Klara skulle ha något gym, alltså idrottslektion liksom i, i vardagsrummet och så skulle jag sitta där och jobba och ba ääeee det funkar inte, så fick jag gå upp till hennes rum när hon hade idrottslektion alltså, nej mm nej rörigt, det blev bara irritation eller så där mm.

Att Louise har ett eget avskilt kontor i hemmet uppfattar vi som ytterligare en grundläggande faktor till att hon på ett enklare sätt kan skilja arbetsliv och privatliv åt än övriga informanter. När arbetsdagen är slut kan hon enkelt stänga dörren till arbetet, till skillnad från de informanter som inte har någon etablerad kontorsmiljö i hemmet. I kontrast till Louise berättar exempelvis Ayda tidigt i vår intervju att hennes arbete blir enormt påverkat av deras trångboddhet. Hon bor på 65 kvadratmeter, med sin man och tre barn, och hennes "hemkontor" är i hennes barns lekrum, vilket blir bekymmersamt när barnen kommer hem och hon inte kan fortsätta sitt arbete. Utöver detta beskriver hon hur hon behöver "köra ut" sin man ur hemmet, och han tvärtom, när de har möten och liknande på grund av att ljudnivån

annars blir för hög. Hon förklarar att hennes räddning har varit ett närbeläget café som numera fungerar som hennes kontor:

Ayda: [...] jag vet inte vad jag hade gjort utan det här fiket för XX det är inte helt enkelt om båda ska jobba hemifrån på 65 kvadrat och båda har möten där man sitter och såhär tjötar liksom hehe rakt ut, det blir för högljudd volym så man störs så här. [...] om vi har varit hemma båda två så antingen så går någon av oss ut och går eller så delar vi upp oss i olika rum. Eh och det, ah det funkar sådär om båda sitter, för det är inte ljudisolerat liksom, så att eh jag tycker inte det funkar jättebra om båda sitter och har möte samtidigt.

Även om Ayda konstaterar att hon numera fått någon form av balans med hjälp av caféet så beskriver hon vidare för oss att det är ett stressande osäkerhetsmoment, både för henne och hennes man, att inte veta när det passar att arbeta hemifrån beroende på den andre partens arbetsuppgifter. Även Petra förklarar att hon inte bor "jättestort" och konstaterar att det har varit en utmaning för henne och hennes partner att ta hänsyn till varandras möten, videokonferenser och telefonsamtal vilket i sin tur lett till att hon tvingats bli mer flexibel med arbetstider och behövt utföra vissa delar senare på dagen.

Vi förstår således informanternas olika boendesituation som central för hur arbetet hemifrån fungerar. Att kunna isolera sig från familj och övrig vardag genom att så gott det går efterlikna en "vanlig" arbetsdag verkar vara ett vinnande koncept. Även om boendesituation inte per automatik behöver vara kopplad till klasstillhörighet synliggörs att människors olika boendemöjligheter kan komma att påverka hur välfungerande förskjutet förvärvsarbete till hemmet fungerar. Crenshaws teori om intersektionalitet och dess synliggörande av hur olika förtryck och maktordningar samspelar med varandra, korsar varandra och kan intensifiera varandra (Crenshaw 1989:149) belyser således vikten av en intersektionell förståelse bland de arbetsgivare och styrande makter som beslutar om sådana åtgärder.

4.1.3 Förenklad vardag?

Ett tema som är centralt i materialinsamlingen, trots vad som framkommit ovan, är att flera svar tyder på att informanterna generellt nu upplever en förenklad vardag, just för att de kan kombinera det produktiva och reproduktiva arbetet. Petra och Sally som har småbarn på förskola beskriver en ökad flexibilitet kring hämtning och lämning vilket de menar bidrar till minskad stress och en förenklad vardag. Ayda konstaterar en liknande flexibilitet som grundas i att sfärerna har sammanflätats även om hon också belyser försvårade omständigheter i att hämtning och lämning nu bryter upp arbetsdagen. I relation till en ökad

flexibilitet och en förenklad vardag beskriver Petra, Maria och Enya specifikt att vardagsstressen minskar för att de slipper pendla till och från arbetet. De anser således att det ur en tidsaspekt varit fördelaktigt att det produktiva arbetet har förskjutits till hemmet.

Utifrån Hochschilds teori om problematiken med ett komprimerat och stressat andra skift, vars orsak grundas i att arbetsplatsen, det vill säga det första skiftet, ständigt stjäl av den tid som hemmet kräver, det vill säga det andra skiftet (Hochschild 1997:214-215), förstår vi pandemin och de tillhörande restriktionerna om att arbeta hemifrån som katalysator för omfördelning av tiden inom de olika skiften. Genom att undvika pendling till och från arbetet varje dag tar det första skiftet upp mindre tid än tidigare vilket följaktligen lämnar mer tid till det andra skiftet, varpå våra informanter beskriver minskad vardagsstress enligt ovan.

Även om majoriteten av informanterna beskriver vardagen som förenklad så beskriver Enya även försvårande omständigheter i vardagen. Hon beskriver bland annat att det finns mindre tid för återhämtning. Eftersom arbetet sker hemifrån har det varit enklare för henne att arbeta trots att hon har varit sjuk:

Enya: Jag jobbade medans jag var sjuk, fick inte vila, jag tror att förkylningen eller febern och allt det här höll i sig mycket längre för att jag inte fick vila ordentligt [...] jag definitivt kände också press på mig att jobba [...] hade dem här eventen ägt rum fysiskt på kontoret och jag var så sjuk då hade jag ju verkligen varit hemma och tvingats att vila eh och kunnat och fått vila mycket mer medans nu var det mycket mer så här, ah men man kan ju jobba lite från dator och och sängen.

Att Enya har mindre tid för återhämtning då det produktiva arbetet sker hemifrån kan sammankopplas med Ericsson m.fl studie som uppmärksammar att återhämtning är avgörande för individens möjlighet att återskapa de fysiska och mentala resurser som förbrukats i arbetet (Ericsson m.fl 2019:91). Utifrån Enyas citat förstår vi den lättillgänglighet till förvärvsarbetet som etableras när den anställde har tillgång till allt material och alla verktyg hemifrån som försvårande ur den aspekt att återhämtning lätt uteblir.

4.1.4 Effektiviserat arbete

Alla informanter konstaterar att de påverkas negativt av att inte längre ha kollegor närvarande på samma sätt som tidigare under arbetsdagen, varav Petra bland annat uppmärksammar avsaknaden av det sociala som den största nackdelen med att arbeta hemifrån. Även Enya

beskriver att hon påverkas i stor omfattning om hon inte fått småprata med kollegor på några dagar och när hon sitter ensam med sina uppgifter och inte upplever sig vara del av något större sammanhang kan hon ifrågasätta vad hon håller på med. Dock synliggör Enya på ett konkret sätt att arbetet generellt sett är mer effektivt hemifrån:

Enya: Ja eh, när min dotter började förskola så tänkte jag att jag bara skulle hinna 80 procent för att hinna hämta och lämna och sådär. Jag har faktiskt gått upp till 100 procent för att det känns görligt nu ändå eh i och med att jag inte behöver pendla.

Ayda, Louise och Maria konstaterar alla att även dem saknar att ha kollegor omkring sig, även om dem också beskriver en mer effektiv arbetsdag hemifrån än på arbetsplatsen. De beskriver på liknande vis att det finns olika störmoment på arbetsplatsen som de undviker när de nu sitter isolerat, exempelvis fikastunder och "chitt-chattande" kollegor emellan. Ytterligare beskriver informanterna andra tidskrävande aspekter som nu undviks, exempelvis pendling till och från arbetet. I relation till detta beskriver specifikt Maria att hon hinner mycket mer nu vilket har lett till en minskad stress, detta trots att hon uppmärksammar att den utökade tiden också påverkar henne negativt då hon ställer högre krav på sig själv och känner att det förväntas mer av henne.

Vi ser således att flera informanter anser det vara av vikt att de nu kan utföra arbetet mer effektivt. Trots att alla påpekar negativa aspekter med att arbeta hemifrån, exempelvis brist på sociala kontakter och högre krav, förstår vi det som att detta kommer sekundärt i relation till effektiviteten som härigenom utvinns, vilket vi grundar på det omfattande material som talar för nuvarande omständigheter som underlättande och en mer generellt förenklad vardag. Vi förstår således effektivitet som något primärt för våra informanter, vilket sammanfaller med Hochschilds studie som belyser den tidspress som förvärvsarbetande kvinnor ställs inför (Hochschild 1989:7-8). Återigen kan således pandemin och de tillhörande restriktionerna om att arbeta hemifrån förstås som en lösning som öppnar upp för möjligheten att hinna med det påskyndade tempot som Hochschild menar etablerats inom arbets- och familjelivet (*ibid*). Sammantaget landar vår analys i effektivt arbete som avgörande för våra informanter, vilket vidare skulle kunna förstås som en direkt följd av de många ouppnåeliga ideal förvärvsarbetande mammor förväntas leva upp till och den enorma arbetsbörda som tilldelas dem.

4.2 Fördelning av det reproduktiva arbetet

4.2.1 Ansvarsområden

Informanterna har även delat med sig av hur fördelningen av det reproduktiva arbetet ser ut i hemmet under pandemin varav Ayda och Petra båda har tagit ett större ansvar. Ayda konstaterar att hennes man tog det större ansvaret för det reproduktiva arbetet innan pandemin bröt ut, men att hon nu tar ett större ansvar och upplever fördelningen som jämn. Petra beskriver ett ökat ansvarstagande som bottnar i att hon, under pandemin, inte har kunnat få hjälp av sina föräldrar att ta hand om barnen. De områden föräldrarna tidigare hjälpt henne med, som hämtning på förskolan och passning av barnen, förklarar hon att hon nu tar ett lite större ansvar för än hennes man, vilket gör att Petras situation således skulle kunna förstås utifrån Jämställdhetsmyndighetens möjliga riskbedömning av pandemin som utlösare för ett mer ojämnt hem- och omsorgsarbete inom familjen (Jämställdhetsmyndigheten 2021). En sådan parallell har vi inte kunnat dra till någon av de övriga informanterna, då mycket av vårt övriga material snarare talar för inarbetade mönster som bibehållits även under pandemin.

Maria beskriver att hon och hennes partner har sina olika ansvarsområden och att de med tiden började dela upp det reproduktiva arbetet, något som grundas i att de båda förvärvsarbetar:

Maria: Vi kommer ju från en kultur där man har tydliga fördelningar [...] vi båda kommer från *** och där har man liksom tydliga fördelningar. Kvinnan tar hand om mest, mest ansvar och sen mannen har ansvaret för inkomsten och sånt, han är som den breadwinner, så vi kom från den kultur, så ja i början var det mycket som låg på mig naturligtvis, men eftersom vi jobbar så är det inte hållbart liksom att allt, att allt ligger just på mig, så vi började dela upp det.

Utifrån Connells teori om att mindre lokala genusregimer inte alltid stämmer överens med den större genusordningen (Connell 2009:102-103) tolkar vi, utifrån Marias citat, att hennes familj kommer från en kultur med en traditionell genusordning medan den lokala genusregimen, det vill säga den som återfinns inom hennes egen familj, kan förstås som mer jämställd. Vidare förklarar Maria att den tidigare uppdelningen i familjen blev ohållbar när de båda arbetar, vilket synliggör föränderligheten som återfinns i våra genusmönster (Connell 2009:26).

Alla informanter beskriver att det finns en tydlig uppdelning mellan dem själva och deras partner i vem som gör vad av det reproduktiva arbetet. Louise och Enya anser att de har en jämn fördelning hemma, men att det råder en stereotypisk uppdelning utifrån “manliga” och “kvinnliga” uppgifter. Sally konstaterar även att de har en jämn fördelning i hemmet och att den ser likadan ut som innan pandemin. När hon berättar om fördelningen förklarar hon för oss att hon fått ta sig an det reproduktiva arbete som “blev över”:

Sally: [...] med tanke på då att han har haft den här specifika tränarrollen och då får det ingå att köra också liksom eh och då blir man kvar hemma hehe, det blir lite, är lite såhär tråkigt faktiskt för då, då blev jag liksom, då får man middagen istället [...] för då måste det finnas när dem kommer hem sen [...] så jag skulle nog säga att fördelningen nog inte har förändrats så mycket. [...] men jag tror att i den här familjen så var det så oerhört uppdelat från början att om man tar en tränarroll och en aktiv sport roll, då tar det så mycket tid, att då blev det så liksom självklart vad som blev över på något sätt i hushållsarbetet hehe, och så har jag tagit det och då blir det liksom samma för att barnen får fortfarande sporta.

Utifrån Sallys citat tolkar vi en ojämn fördelning av det reproduktiva arbetet, även om hon själv inte uttrycker det. Detta sammankopplar vi vidare till Louise som konstaterar att det finns en tydlig traditionell uppdelning kring hushållssysslor i hennes familj, där mannen gör saker han är intresserad av medan hon har de “kvinnligt kodade” sysslorna, en uppdelning som även den ser densamma ut som innan pandemin. Hon berättar:

Louise: [...] jag handlar ingen mat och lagar ingen mat och det beror på att min man är väldigt intresserad [...]. Eh så att, det det har liksom, våra hushållssysslor är densamma, jag, jag tvättar och städar typ, och sen har jag, eh ja men logistik är nog jag och det här hålla kontakten och så, typiskt kvinno..så.. medan Olof har allt ehh handla eh mat laga mat, planera det, liksom aa men så bilar, haha, där är vi nog jättetraditionella på det sättet förutom då matlagningen [...] aa så där är ju, ja men det är, ja vi håller nog det som har varit tidigare, vi har våra områden liksom så.

Louise beskriver att hennes man sköter matlagningen för att det är ett intresse han har medan hon beskriver att hon tvättar och städar utan att framlägga någon liknande bakomliggande förklaring till varför hon tagit sig an just dessa områden. Louise uttalande sammanfaller således med Hochschilds studie som synliggör just att män är mer benägna att ta sig an de “sysslor” inom reproduktivt arbete de anser vara intressanta eller roliga (Hochschild 1989:4-9). Vi förstår också Sallys citat som att hennes man *tagit* tränarrollen och att detta lett till att hon i sin tur *fått* det som “blev över”, det vill säga hushållsarbete. Att hon utöver detta beskriver denna uppdelning av föräldrarollen som tråkig sammanfaller vidare med de resultat som framkommit i Hochschilds studie, nämligen att män föredrar att ta med barn på roliga

saker (i detta fall handbollsträning), vilket följaktligen gör att kvinnor får spendera mer tid på hushållssysslor och omvårdnad av barnen (Hochschild 1989:9). Utifrån Federicis tankar och idéer om att kvinnan utbildas till att offra sig själv (Federici 2012:16-17), förstår vi även Sallys uttalande som att det finns ett missnöje kring uppdelningen, då hennes partner gör det han primärt har ett intresse för och att hon således har fått offra sig själv genom att ansvara för de “tråkiga” hushållssysslorna.

Vidare beskriver Enya att hon och hennes partner har en jämn fördelning av det reproduktiva arbetet. Däremot, liksom Louise, beskriver hon att det ibland kan vara lite väl “gendered” då hennes partner tar hand om det “händigare” arbetet i hushållet, något hon själv inte försöker sig på. Hon resonerar på följande sätt:

Enya: [...] feministen i mig tycker inte om det hehe, men liksom han gör det, ni vet hur snabbt som helst medan jag bara fan hur gör man med, vad ska man ens ha för verktyg, har vi ens verktyg som kan funka för det här och ah, eh så vi har ah men lite så här könat men annars när det gäller matlagning delar vi jämnt skulle jag säga, när vi, när det gäller tvätt så kan, så är det också jämnt.

Vi förstår det som att Enya på ett teoretiskt plan inte tycker om deras bitvis könade uppdelning av hushållssysslorna samtidigt som hon rent praktiskt ser en smidighet i att fortsätta i nuvarande mönster. Vi förstår således Enyas splittring i frågan utifrån Connells teori om genus och hur utformandet av detta är begränsat och styrt av den genusordning vi befinner oss i (Connell 2009:102-103). Även om feministen i Enya inte vill fastslå “händigt” arbete som maskulint förstår vi, utifrån Federicis tankar och teori om hur kvinnan utbildas till att vara på ett visst sätt (Federici 2012:16-17), att Enya såväl som vi alla, lever i ett samhälle som genom historien etablerat “sanningar” och mönster i en sådan riktning. Connell hjälper oss vidare att förstå att dessa mönster begränsar oss i vårt utformande av vem vi ska vara, vad som är maskulint och vad som är feminint (Connell 2009:102-103). Sammantaget tolkar vi således att Enyas dubbelsidighet bottenar i de möjligheter, men även de begränsningar, vi har att skapa genus inom den större genusordningen.

4.2.2 Familjens organisatör

Boyes tidigare forskning med blivande par synliggjorde en rädsla hos blivande mammor att tilldelas rollen som familjens organisatör i form av att ha det övergripande ansvaret för barn och hushåll (Boye 2014:73-76). I relation till detta fann vi, hos våra informanter, en förståelse av “kvinnan” som ansvarsfull, organiserad och ordningsam och önskar därmed låna och

bygga vidare på begreppet *familjens organisatör*. Utifrån detta beskriver Enya hur matinköpen inom hennes familj brukar se ut:

Enya: Handla mat är en grej jag ibland känner att eh när jag handlar mat så tänker jag lite mer långsiktigt [...] då har vi hemma för i helgen också eller för kommande middagar [...] medan han är lite mer så här går och handlar det han, det vi behöver till kvällen och kanske [...] en påse bröd till nästa dag [...] men inte tänker liksom att ah men, det här långsiktiga tänket att passa på när vi ändå handlar att få hem massa mat så har vi.

Utifrån Hochschilds teori om de tre skiften som synliggör den organisering och de stressande åtgärder som krävs för att få ihop ett komprimerat andra skift (Hochschild 1997:214-215), förstår vi fördelningen av den organisering som krävs för ett fungerande andra skift som ojämn mellan Enya och hennes partner. Citatet synliggör en uttalad skillnad i arbetstid för det arbete som ligger dolt bakom själva mathandlingen. Enya tänker långsiktigt och planerar vad som kan komma att behövas framöver medan hennes partner handlar det som behövs i rådande stund och lägger därmed inget, eller ett mycket litet, arbete på att organisera inför mathandlingen.

I relation till begreppet *familjens organisatör* förstår Louise sig själv på följande vis:

Louise: Och såhär jag är ju lite så gillar ordning och reda, och är lite ordentlig, [...] jag vet att den här tvättkorgen är full så ja men jag slänger in den [...] nu tror jag mer att det är kvinnor kanske som har det här övergripande någonstans och så ser man saker. För det är en sådan sak, ja men aa nu när man är hemma så mycket.

Vi tolkar citatet som att Louise har en bild av att kvinnor skulle ha en mer inneboende, fast egenskap av att uppmärksamma och se vad som behöver göras i hemmet. Likt Louise resonerar även Maria kring att kvinnor skulle vara bärare av någon form av egenskap eller ett naturligt attribut som skiljer kvinnor och män emellan, något hon bad om att få uttrycka på engelska:

Maria: I don't think that women can see some things that are undone and just pass by, but men can do it, it is natural for them like to be, they are more careless than us. [...] So it means that most responsibilities lay on women, because we cannot pass things, I cannot see something dirty in front of me, where a man, but a man can simply ignore it and think "I can take it tomorrow when I get time" [...] when I have time, I prefer to work and like have a better tomorrow and time tomorrow, but there is still something to do tomorrow so I never get that time. So I would think that most women might take more responsibilities from whichever country they come from, because it is in their DNA that we are more careful and we are more critical than men are, I think, but that's just my opinion. [...] utan ansvarstagande liksom att jag känner att jag måste göra det här eller det måste vara gjort och det måste göras nu. Den

här förmågan har dem inte tror jag. Förlåt jag ska inte säga så det kan, låter lite diskriminerande men det är ju natur tror jag [...].

Vi förstår både Louise och Marias uttalanden utifrån den problematiska diskurs som Federici tidigare identifierat och som så länge varit dominerande, nämligen sammankopplingen mellan det reproduktiva arbetet och den kvinnliga kroppen och personligheten, det vill säga att hushållssysslor och liknande förstås som ett naturligt attribut eller inre behov, grundat långt in i den "kvinnliga karaktären" (Federici 2012:16-17). Utifrån Crenshaws teori om intersektionalitet och dess synliggörande av hur olika förtryck och maktordningar samspelar med varandra, korsar varandra och kan intensifiera varandra (Crenshaw 1989:149) observerar vi ytterligare problem med den essentiella bild som presenteras i citaten. När resonemangen centreras kring att kvinnor är "si" och män är "så" osynliggörs skillnader kvinnor emellan och det skapas en generaliserad bild av kvinnan som en essentialistisk och homogen varelse som står i motpol till mannen. Således nonchaleras den komplexitet som vi, utifrån de los Reyes och Mulinari, förstår finns bakom dikotomin man/kvinna (de los Reyes, Mulinari 2005:90). För att synliggöra heterogeniteten bland kvinnor och hur olika kvinnor ställs inför olika förtryck krävs således ett intersektionellt utgångsläge.

Genom citaten från Louise och Maria, såväl som från Enya, förstår vi slutligen att våra informanter bär det större ansvaret i hemmen, något som vi sammankopplar till Hochschilds studie som belyser just att kvinnor känner sig mer ansvariga för hemmen. Genom studien synliggörs att en av anledningarna till detta bottnar i att kvinnor tar ett större ansvar än vad män gör i organiseringen av att få ihop arbetsliv med vardag och familjeliv (Hochschild 1989:7). Samtidigt, i anknytning till Crenshaw uppmärksammar vi dock att detta inte är ett essentiellt, specifikt drag för alla kvinnor.

4.2.3 Ouppnåeliga ideal och förväntningar

I materialet har vi funnit att hälften av informanterna beskriver att de fann svårigheter i att hinna med kombinationen av arbetsliv, privatliv och fritid redan innan pandemin bröt ut. Ayda, Maria och Enya konstaterar att pandemin således har legat till grund för en förenklad vardag, varav Ayda har en förhoppning om att vissa av de arbetsrelaterade lösningar som inrättats till följd av pandemin ska kvarstå, som att möten fortsatt kan hållas digitalt. På så sätt kan hon fortsätta gå promenader och få motion samtidigt som hon deltar i ett arbetsmöte genom hörlurarna. Hon beskriver således det fördelaktigt och som en "winwin" att nu kunna

kombinera motion och arbete, vilket tyder på tidigare orimligt pressade levnadsförhållanden. Många informanter beskriver således att de nu kan utföra det produktiva och reproduktiva arbetet samtidigt och ser det främst som fördelaktigt ur den aspekt att de hinner med allt som ska göras, något Maria finner svårt de enstaka dagar hon lämnar sitt hem för att åka in till kontoret:

Maria: [...] jag ammar fortfarande så jag måste förbereda mycket för mitt barn som jag lämnar hemma hos min man, för jag jobbar fortfarande, jag går på kontoret fortfarande en dag i veckan på måndagar, så jag jag tycker det är tufft, jag skulle inte klara det heh hade jag jobbat, för jag har jättemycket timmar, jag måste liksom jobba mina 8 timmar samtidigt [...] jag bor i *** men jag jobbar i *** så det tar liksom två och en halv timme för att .. aa aa och eh det är lite, måndagar är lite tufft för mig.

Även Enya, med ett barn som precis har börjat på förskola under pandemin, beskriver på liknande vis hur förundrad hon är över dem som hinner med både heltids-förvärvsarbete på arbetsplats och att ta hand om det reproduktiva arbetet fullt ut:

Enya: Jag förstår ärligt talat inte hur folk klarar att jobba och ha barn på förskola och att pendla till och från kontor [...] en enorm skillnad är ju nu att så fort man är klar med att jobba så är man ju hemma. [...] Eh och då kan jag på en gång börja vara med min dotter [...] medan han till exempel börjar laga mat. Istället för att han eh ska laga mat och ta hand om henne i typ en timme medan jag transporterar mig hem. Så den här livskvalitet tycker jag, alltså det blir definitivt, jag upplever att pandemin gör att man har mer tid för livskvalité.

Utifrån Hochschilds teori om arbete uppdelat i olika skift och ett komprimerat andra skift (Hochschild 1997:214-215), förstår vi således att Maria och Enya idag hinner med alla tre skift just för att deras förvärvsarbete sker hemifrån och flyter samman med det reproduktiva arbetet, varav de ifrågasätter hur de ska hinna med de tre skiften under "normala" omständigheter. Enyas beskrivning tyder således på att det andra skiftet kan komma att bli komprimerat under "normala" omständigheter. Detta synliggör en aspekt av att det "normala" levnadstempot på många sätt är ouppnåeligt och att det är svårt för mammor att leva upp till de ideal, krav och förväntningar de ställs inför.

Trots att informanterna hinner mer nu när det produktiva arbetet sker hemifrån så synliggör Enya en negativ aspekt i detta. Hon beskriver att det i början av pandemin, då hennes barn på 2 år inte hade börjat på förskola ännu, var utmanande att barnet var hemma samtidigt som hon själv behövde ha fullt fokus på sitt produktiva arbete. Hon kände sig då som en "tråkig

mamma” när hon var tvungen att arbeta och inte kunde ge barnet den uppmärksamhet som eftersöktes.

Enyas bekymmer kan sammanlänkas med det dilemma Boye fann hos de blivande mödrarna hon intervjuade i sin studie. De ville se sig själva som “goda” mödrar genom att alltid sätta barnet och familjen först samtidigt som de ifrågasatte moderskapsnormer och omskapade genus genom att betona att deras egna intressen, såväl som deras förvärvsarbete skulle vara fortsatt viktigt för dem (Boye 2014:73-76).

Vidare beskriver både Ayda och Sally att de med tiden har vant sig vid att arbeta hemifrån även när barnen är hemma. Ayda uppmärksammar en specifik situation när hon hade möte hemifrån med barnen närvarande:

Ayda: [...] som i tisdags hade XXmöte och jag var hemma själv med alla tre killarna och då kom, jag har blivit mer och mer en expert på att, fastän dom pratar i bakgrunden och liksom XX, så att hålla linjen liksom, jag har blivit liksom, jag gör det mycket bättre nu, och förklarar någonting för enheten så håller dem på där bak, det kunde jag ju knappt i början.

Sally beskriver att hon hanterar situationen genom att exempelvis sätta hennes mellanbarn nära henne med en läxa så de fungerar lite som kollegor till varandra. I samband med detta konstaterar hon också att barnen förmodligen uppfattar det mysigt att en förälder är hemma. Våra informanter hittar således lösningar för hinna med möten och liknande hemifrån, trots barn som eftersöker mammas uppmärksamhet i bakgrunden.

I dessa situationer ställs således både Sally och Ayda inför dilemma att vara en engagerad och närvarande mamma samtidigt som de ska hinna med sitt arbete. De slits således mellan de rollkrav som Greenhaus & Beutell tidigare problematiserat (Greenhaus & Beutell 1985:80), även om de båda beskriver att det blivit “enklare” under pandemins gång då de lärt sig att balansera, anpassa och hantera båda rollerna samtidigt. Att arbetslivets sfär och privatlivets sfär har beskrivits vara svåra att hålla isär redan innan pandemin när de var geografiskt separerade (Greenhaus & Beutell 1985:77), synliggör också att de otvivelaktigt flyter samman under nuvarande situation för informanterna. Vi vill poängtera vikten av att arbetsgivare tar i beaktande att arbetsliv och privatliv omöjligt går att särskilja fullt ut under omständigheter som dessa. Utifrån Federicis klagande av att allt kvinnans reproduktiva arbete existerar dolt bakom det synligt produktiva arbetet (Federici 2012:31) talar mycket för

att den omfattande tid som det reproduktiva arbetet kräver dock inte finns med i ekvationen om förvärvsarbete sker hemifrån.

5. Avslutande diskussion

5.1 Slutsats

I detta avsnitt återkopplar vi till studiens syfte genom att besvara våra forskningsfrågor genom att framlägga studiens mest centrala resultat samt de slutsatser vi härigenom kunnat dra. Slutligen framläggs även förslag på framtida forskning kring ämnet. Med bakgrund i Jämställdhetsmyndighetens spekulationer om huruvida pandemin kan komma att påverka det obetalda hem- och omsorgsarbetet (Jämställdhetsmyndigheten 2021) har vårt syfte med studien varit att få en inblick i hur en specifik grupp kvinnor beskriver vardagen i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin. För att uppnå detta har vi undersökt hur en viss grupp specificerade kvinnor beskriver stress i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin, hur Covid-19 pandemin har påverkat fördelningen av det reproduktiva arbetet ur ett jämställdhetsperspektiv, samt hur informanterna hanterat att arbetsliv och privatliv sker i en och samma sfär under Covid-19 pandemin.

Genom att efterfråga hur informanterna hanterat att arbetsliv och privatliv sker i en och samma sfär under Covid-19 pandemin kan vi dra slutsatsen att de alla tveklöst beskriver att sfärerna flyter samman, även om detta är något de påverkas olika av. Informanterna tolkar mestadels detta som någonting positivt trots att fyra av dem konstaterar att de nu står inför längre arbetsdagar. Majoriteten av informanterna beskriver att arbetsdagen numera bryts upp av olika störmoment, såsom när barn behöver uppmärksamhet eller omsorg. I enlighet med vad Greenhaus & Beutells tidigare uppmärksammat om rollkrav (Greenhaus & Beutell 1985:80) ser vi således att prestationerna som förväntas av informanterna i arbetslivet påverkas av att fokuset ofta behöver skiftas till privatlivet. Slutsatsen blir således att "arbetsrollen" och "mammarollen" krockar mer under pandemin än under "normala" omständigheter.

En av våra informanter har lättare att skilja arbetsliv och privatliv åt vilket vi tolkar grundas i två anledningar. För det första har hon betydligt äldre barn som inte bor hemma på heltid längre. På så sätt ställs hon inte inför de störmoment som andra informanter gör under nuvarande arbetsdag. Vi förstår således denna informants andra skift (Hochschild 1997:214-215) som mindre komprimerat än resterande informanter vars barn är små och

hemmaboende. För det andra visar resultatet att denna informants stora boyta, med isolerad kontorsmiljö i hemmiljön, är central för underlättning av förvärvsarbete hemifrån. Att kunna isolera sig från familj och övrig vardag genom att så gott som möjligt efterlikna en “vanlig” arbetsdag har varit ett vinnande koncept för informanterna i hanteringen av att arbetsliv och privatliv sker i en och samma sfär. De informanter som delar en mindre boyta på fler personer har således ställts inför större svårigheter. Även om boendesituation inte per automatik behöver vara kopplad till klasstillhörighet blir slutsatsen således att människors olika boendemöjligheter kan komma att påverka hur väl arbetet hemifrån kan utföras, och vilka uppoffringar och kompromisser som krävs av individen. Utifrån Crenshaws teori om intersektionalitet (Crenshaw 1989:149) visar våra resultat på vikten av en intersektionell förståelse bland de arbetsgivare och styrande makter som beslutar om sådana åtgärder.

I materialet har vi även funnit att majoriteten av informanterna beskriver att det av olika anledningar är mer effektivt att utföra förvärvsarbetet hemifrån. Trots att alla påpekar olika negativa aspekter med att arbeta hemifrån, som exempelvis att många av informanterna beskriver det reproduktiva arbetet som ett störmoment, att det påverkar deras arbetstid, samt bristen på sociala kontakter, tolkar vi dessa aspekter som sekundära i relation till den effektivitet som informanterna på detta sätt utviner. Pendling till och från arbetsplatsen, “chitt-chattande” och fikastunder kollegor emellan är sådant som inte längre är en del av informanternas vardag, vilket de tidigare uppfattat som tidskrävande. Vi förstår således effektivitet som något primärt för våra informanter, vilket vi sammankopplar med Hochschilds studie som belyser den tidspress som förvärvsarbetande kvinnor ställs inför (Hochschild 1989:7-8).

De resonemang vi analyserat kan således tyda på att det redan innan pandemin, under “normala” omständigheter, existerat ett mycket hektiskt livstempo och en stressad vardag, vilket vi stödjer på att flera svar från informanterna generellt nu synliggör en förenklad vardag. Utifrån Hochschilds teori om arbete uppdelat i olika skift och ett komprimerat andra skift (Hochschild 1997:214-215), förstår vi således pandemin och de tillhörande restriktionerna om att arbeta hemifrån som katalysator för omfördelning av tiden inom de olika skiften. Genom att arbeta hemifrån tar det första skiftet upp mindre tid än tidigare vilket följaktligen lämnar mer tid till det andra skiftet, varpå våra informanter beskriver minskad vardagsstress. Restriktionerna om att arbeta hemifrån kan således förstås som en lösning som

öppnar upp för möjligheten att hinna med det påskyndade tempot som Hochschild menar etablerats inom arbets- och familjelivet (Hochschild 1989:7-8).

Genom att undersöka huruvida Covid-19 pandemin har påverkat fördelningen av det reproduktiva arbetet fann vi att informanterna sedan tidigare hade inarbetade mönster om vem som gjorde vad och att den redan etablerade uppdelningen i vissa fall konstruerades utifrån genusmönster. Vi såg exempel på att mannen i hushållet sedan tidigare "tilldelats" det han hade ett intresse för, medan kvinnan följaktligen fått ta det som "blivit över", vilket vi identifierar går hand i hand med hur Federici beskriver att kvinnan utbildas till att offra sig själv (Federici 2012:16-17). Den ojämna uppdelningen sammankopplar vi också med Hochschilds studie som visar på att män är mer benägna att ta sig an de "sysslor" inom området reproduktivt arbete som de anser intressanta eller roliga (Hochschild 1989:4-9). Slutsatsen blir således att det inte skett några större positiva förändringar i uppdelningen av det reproduktiva arbetet i samband med Covid-19 pandemin. I vårt material finner vi därav inga tydliga tecken på Jämställdhetsmyndighetens spekulationer om pandemin som utlösare av en möjlig ökad jämställdhet inom det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Däremot har vi funnit att en av sex informanters nuvarande situation skulle kunna tyda på att pandemin utlöser ett mer ojämnt hem- och omsorgsarbete, vilket således skulle stärka Jämställdhetsmyndighetens riskbedömning av pandemins negativa påverkan inom det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Dock har vi inte funnit några sådana belägg i resterande övervägande material.

Endast en av våra sex informanter beskriver en otvivelaktig ökad stress under nuvarande situation. Resterande informanter beskriver antingen en generell minskad stress men ökad stress inom specifika områden, ingen tydlig skillnad i stressnivåerna eller mindre stress under nuvarande situation. Trots att vi centrerat vårt urval kring den riskgrupp som Previa framlägger löper högst risk för stressrelaterad psykisk ohälsa i samband med att förvärvsarbete förskjuts till hemmet (Svenskt Näringsliv 2020) har vi ett resultat som inte korrelerar med deras statistik. Istället har vi identifierat en oro om hur vardagen, med exempelvis amning och hämtning/lämning av barn, skulle gå ihop om förvärvsarbetet inte kunde utföras hemifrån och en önskan om att en del av de arbetsrelaterade lösningar som inrättats till följd av pandemin ska kvarstå. Utifrån vårt resultat har vi således istället synliggjort den omöjliga ekvationen av den typen av dubbla arbetsdagar som förvärvsarbetande mammor stod inför redan innan pandemin bröt ut.

Genom att efterfråga hur kontorsarbetande kvinnor beskriver stress i samband med att deras förvärvsarbete har förskjutits till hemmet har vi således endast identifierat att en av våra informanter beskriver en entydig ökad stress varav denna ena informant även poängterar fördelar med nuvarande situation. Av hela materialet har vi således inte funnit några övervägande belägg för en genomgripande ökad stress, utan snarare har det synliggjorts en ohållbar vardag med ouppnåeliga krav och ideal redan innan pandemin tog sin början. Vidare har vi även identifierat uttalanden som ålägger kvinnan ansvarsrollen som “familjens organisatör”, nu, såväl som innan pandemin. Sammantaget talar våra analysresultat således snarare för inarbetade normer, strukturer och mönster inom familjekonstellationerna än för pandemikrisen som utlösare av ökad jämställdhet. Uppsatsen implicerar således ett behov av att föra en vidare och bredare diskussion om möjliga strategier och lösningar för ökad jämställdhet inom det reproduktiva arbetets område. Synliggörande av reproduktivt arbete, vad som innefattas och hur detta fördelas bör således behandlas på ett mer omfattande och konkret sätt på alla nivåer i samhället.

5.2 Framtida forskning

I denna undersökning önskade vi få inblick i hur en specificerad grupp kvinnor beskriver vardagen i samband med att deras förvärvsarbete förskjutits till hemmet på grund av Covid-19 pandemin. Statistiken som låg till grund för vår undersökning pekade ut en väldigt specifik riskgrupp och således blev vår urvalsgrupp väldigt smal. Vad som ytterligare talade för ett snävt urval var den korta tidsperiod vi hade att anpassa oss efter. Med detta i åtanke återstår således många intressanta faktorer som vi inte kunnat inkludera men som kvarstår för framtida forskning att utforska. Utifrån ett genusvetenskapligt perspektiv hade det varit av vikt att även genomföra en större undersökning med ett bredare fokus på intersektionalitet och därigenom synliggöra om och hur det reproduktiva arbetet påverkas av pandemin på olika sätt inom exempelvis olika familjekonstellationer, klassförhållanden, åldrar, kulturer och skilda levnadssätt.

Vidare har vi i vår studie funnit tecken som skulle kunna tyda på att det redan innan pandemin skulle ha existerat en ohållbar vardag med ouppnåeliga krav, ideal och förväntningar för förvärvsarbetande mammor att förhålla sig till. Utifrån ett feministiskt forskningsperspektiv är detta således ytterligare ett område som kan vara väsentligt för framtida forskning att fördjupa sig i.

6. Referenslista

Acker, Joan. (2005). *Class questions: feminist answers*. AltaMira Press.

Acker, Joan. (2011). Ojämlighetssystem - kön, klass och ras i organisationer. I Selberg, Rebecca & Mulinari, Paula. (red.). *Arbete: intersektionella perspektiv*. 1. uppl. Malmö: Gleerup, s 37-58

Boye, Katarina. (2014). Mot ett nytt föräldraskap. I Grönlund, Anne. (red.). *Glimtar av jämställdhet*. 1. uppl. Umeå: Boréa, s 55-81

Bryman, Alan. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3rd edition. Stockholm: Liber.

Cockburn, Cynthia. (2007). *From where we stand: War, women's activism and feminist analysis*. London: Zed Books.

Connell, Raewyn. (2009). *Om genus*. 2 uppl. Daidalos.

Crenshaw, Kimberely. (1989). *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. University of Chicago Legal Forum: Vol. 1989: Iss. 1, Article 8.

de los Reyes, Paulina. (2005). Intersektionalitet, makt och strukturell diskriminering, i SOU 2005:41, kap 10

de los Reyes, Paulina, Mulinari, Diana. (2005). *Intersektionalitet*. Liber.

Ericsson, Ulf, Petterson, Pär, Rydstedt, Leif W, Ekelund, Elin. (2019). *Arbete, familjeliv och återhämtning: En explorativ studie om "tredje skiftet"*. Vol 25 Nr 3-4 (2019): Arbetsmarknad & Arbetsliv s 89 - 107

Federici, Silvia. (2012). *Revolution at point zero: housework, reproduction, and feminist struggle*. Oakland, CA: PM Press.

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Fortsätt arbeta hemma om det finns möjlighet*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/juli/fortsatt-arbeta-hemma-om-det-finns-mojlighet/> (Hämtad 2021-04-20)

Glucksmann, Miriam. (2011). Skiftande gränser och kopplingar. Att använda modellen “den totala sociala organiseringen av arbete. I Selberg, Rebecca & Mulinari, Paula. (red.). *Arbete: intersektionella perspektiv*. 1. uppl. Malmö: Gleerup, s 133-150

Greenhaus H, Jeffrey, Beutell J, Nicholas. (1985). *Sources of Conflict between Work and Family Roles*. The Academy of Management Review, Vol. 10, No. 1.

Harding, Sandra. (2004). *The Feminist Standpoint Theory Reader*. Routledge.

Harding, Sandra. (2013). Borderlands Epistemologies. I Jaggar, Alison M. (red.). *Just methods: an interdisciplinary feminist reader*. Second edition. Boulder, Colorado: Paradigm Publishers, s 331-341.

Hochschild, Arlie. (1989). *The second shift - Working parents and the revolution at home*. Judy Piatkus.

Hochschild, Arlie. (1997). *The Time Bind - When work becomes home and home becomes work*. Holt Paperbacks.

Jaggar, Alison. (2013). Feminist Ethics in Research. I Jaggar, Alison M. (red.). *Just methods: an interdisciplinary feminist reader*. Second edition. Boulder, Colorado: Paradigm Publishers, s 457-460.

Jämställdhetsmyndigheten. (2019) *Vad är jämställdhet?*
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/om-jamstalldhet/vad-ar-jamstalldhet>
(Hämtad 2021-05-23)

Jämställdhetsmyndigheten. (2021). *Osäkert om obetalt hemarbete blir mer jämställt efter coronapandemin*.
<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/osakert-om-obetalt-hemarbete-blir-mer-jamstallt-efter-coronapandemin> (Hämtad 2021-04-20)

Kisner, Jordan. The New York Times Magazine. (2021). *The lockdown showed how the economy exploits women. She already knew.*

<https://www.nytimes.com/2021/02/17/magazine/waged-housework.html>

(Hämtad 2021-05-07)

Leavy, Patricia, Harris, Anne. (2018). *Contemporary feminist research from theory to practice.* Guilford Publications.

Lunds Universitet. (2020). *Angående Zoom vid LU och säkerhet*

<https://www.medarbetarwebben.lu.se/artikel/angaende-zoom-vid-lu-och-sakerhet>

(Hämtad 2021-05-12)

Palmqvist, Lina. (2020). *Ålderdom, omsorg och makt: gamlas situation och omsorgsrelationer i nyliberala tider.* Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2020.

Svenskt Näringsliv. (2020). *Ökad psykisk ohälsa vid hemarbete.*

https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/arbetsmiljo/okad-psykisk-ohalsa-vid-hemarbete_1153167.html (Hämtad 2021-04-20)

United Nations. (2020). *Policy Brief: The Impact of COVID-19 on Women*

<https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/policy-brief-the-impact-of-covid-19-on-women> (Hämtad 2021-04-20)

Widerberg, Karin. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken.* Lund: Studentlitteratur.